

ساماندهی فضایی و احیای مجموعه تالاب عینک شهر رشت

میلاذ علی پور^۱

کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری

MrAlipour.Milad@Gmail.Com

چکیده

تالاب‌ها در معنی واقعی خود، اکوسیستم‌هایی هستند که بیشترین نقش را در تأمین معاش و توسعه جوامع انسانی بازی می‌کنند و با این حال از طریق فعالیت‌های بشر به شدت تهدید می‌شوند. این امر به دلیل وجود خاک‌های ارزشمند و حاصلخیز تالاب‌ها و نیز آسیب‌پذیری منابع آب آنها است که در اثر فعالیت‌های بشر در نواحی بالادست و حاشیه تالاب، بر آنها وارد می‌گردد (موزر ۱۲،۲۰۱۱). تالاب عینک نیز از این قاعده مستثنا نبوده و مبتلا به معضلاتی می‌باشد که سایر تالاب‌ها به آنها دچارند، از این رو در مدیریت یکپارچه شهری نیاز به روش‌های نوینی است که به وسیله آن بتوان به فوریت آینده تالاب‌ها و نیز آینده کسانی که به تالاب‌ها وابسته‌اند را نجات داد. رفع معضلات و چالش‌های مربوط به حفاظت و احیاء از تالاب‌ها نیاز به روش‌های بین‌بخشی و اکوسیستمی دارد. لذا پژوهش حاضر با روش تحقیق توصیفی-تحلیلی و روش گردآوری اطلاعات، شامل کتابخانه‌ای و میدانی سعی بر آن دارد که با هدف بهبود مدیریت تالاب عینک، پاکسازی-نگهداری و پایش تالاب، رفع تصرفات حریم کمی و کیفی تالاب و ایجاد تسهیلات و تجهیزات گردشگری شهری و رونق اکو توریسم شهری به حفاظت و احیای تالاب عینک پردازد.

واژه‌های کلیدی: تالاب عینک، ساماندهی کالبدی، ساماندهی فضایی، احیاء، مدیریت شهری.

^۱-نویسنده مسئول

۱- مقدمه:

نابودی تالاب‌ها مختص کشورهای درحال توسعه نیست و در کشورهای صنعتی نیز گسترش کشاورزی با اتکا به نابودی تالاب‌ها صورت پذیرفته است (قدوسی). از این رو اکوسیستم‌های آبی- سواحل دریاها- رودخانه‌ها به‌ویژه تالاب‌ها یکی از مناظر زیبای طبیعی و مکان‌های دیدنی محسوب می‌شوند که حفاظت از منابع آن‌ها و تشریک مساعی در حل مشکلات و احیای دوباره آن‌ها بیشتر به نظر می‌رسد.

در پنجمین نشست کنوانسیون رامسر در کوشیرو ژاپن در سال ۱۹۹۳ بر اصول استفاده خردمندانه از تالاب تأکید و اعلام شد که لازم است از محدودیت‌های بوم‌شناختی یک سیستم تالابی شناخت کاملی داشته باشیم تا بتوانیم در مورد تأثیر عملکردها بر تالاب به‌درستی داوری کنیم. استفاده از تالاب‌ها به‌عنوان مناطق تفرجگاهی اگرچه یکی از اهداف جدید مدیریت تالاب‌ها در راستای آشنایی مردم با ارزش‌ها و حفاظت از آن‌ها به‌شمار می‌آید، لیکن اگر این اقدام بدون برنامه‌ریزی صحیح و لجام‌گسیخته باشد، نه تنها هدف مذکور محقق نمی‌شود، بلکه گاهی به روند تخریب تالاب نیز کمک می‌کند (شم‌آبادی ۱۳۹۳).

۲- اهداف پژوهش

هدف اصلی و غایی از این پژوهش **احیای زیست‌بوم تالاب عینک** در قالب **برنامه‌ریزی مشارکتی** (با مردم و برای مردم) با **رویکرد اکوسیستمی** به‌منظور **ساماندهی کالبدی و فضایی** مجموعه تالاب عینک و فضاهای پیرامونی آن جهت بازآفرینی و تبدیل به محور مطلوب گردشگری و اکو توریسم شهری از طریق مدیریت شهری یکپارچه به‌عنوان یک محرک توسعه شهری و حتی منطقه‌ای

تالاب ناحیه‌ای از مظاهر طبیعی و خدادادی است که در روند پیدایش آن، خاک توسط آب‌های سطحی و زیرزمینی به‌صورت اشباع درآمده و در طی یک دوره کافی و شرایط عادی محیطی تشکیل شده است و دارای توالی زیستی می‌باشد (کمیسیون تالاب‌های کشور، ۱۳۶۲). تالاب‌ها از جمله مولدترین محیط‌های جهان هستند. این اکوسیستم‌ها با فراهم ساختن آب و قابلیت زادآوری اولیه نقش مهمی در بقای گونه‌های بی‌شماری از گیاهان و جانوران وابسته به خود ایفا می‌کنند (مرشدی، ۱۳۸۹). برخلاف رشد و آگاهی مردم و کشورها نسبت به اهمیت محیط‌های طبیعی به‌ویژه تالاب‌ها، هنوز درک واقعی از اهمیت کارکرد این زیستگاه‌های حیاتی و متنوع بسیار پایین است (اسدالهی و دانه‌کار، ۱۳۸۸). تالاب‌ها را می‌توان شاهکار خلقت به‌شمار آورد. به‌جرات می‌توان گفت در مجموعه چهره‌های محیط طبیعی زمین کمتر زیستگاهی می‌توان تا بدین پایه با اهمیت پیدا کرد که متأسفانه در مورد آن‌ها غفلت شده باشد. همچنین تالاب‌ها مفیدترین و درعین‌حال بدبیارترین اکوسیستم‌های طبیعت می‌باشند. هیچ‌یک از اکوسیستم‌های جهان به‌اندازه تالاب‌ها صدمات ناشی از کوتاه اندیشی بشر و تمایلات خودخواهانه انسان‌محوری را تجربه نکرده‌اند (قربانی ۱۳۹۴). تالاب‌ها به‌عنوان اکوسیستم‌های حاصلخیز و غنی و منحصربه‌فرد می‌توانند در برنامه‌های راهبردی اقتصادی، اجتماعی نقش تعیین‌کننده داشته باشد. آگاهی‌های علمی از تالاب‌ها از نظر مکانیسم‌های درونی کارکردهای غیرملموس یا آشکار فقط در سطح بوروکراتیک ارتقاء یافته و در سطوح عام و خاص یعنی مردم و تصمیم‌گیران هنوز هم تصمیم‌سنتی چیره است.

و فرا منطقه‌ای می‌باشد. از این رو تعدادی از اهداف راهبردی این پژوهش به شرح زیر عنوان می‌گردد:

- بررسی و شناخت تالاب‌های شهری-معضلات و مشکلات آن‌ها.
- شناساندن ویژگی‌ها، قابلیت‌ها و نقش و اهمیت تالاب درون شهری عینک.
- تلاش برای احیاء، حفاظت و ماندگاری زیست‌بوم و اکوسیستم مجموعه تالاب عینک.
- فضا سازی جهت مشارکت جامعه محلی در طرح و برنامه اجرایی به منظور توانمندسازی و ارتقای وضعیت معیشت.
- شناخت و بررسی، سپس تجزیه و تحلیل پتانسیل‌های موجود و نهایتاً ارائه پیشنهاد و راهکار جهت ساماندهی، حفظ و احیاء مجموعه تالاب عینک و تبدیل آن به یک فضای شاد، مفرح، ایمن و تفرجگاهی می‌باشد.

۳- روش‌شناسی تحقیق

این پژوهش بر اساس هدف کاربردی و ماهیت و روش تحقیق توصیفی-تحلیلی می‌باشد. بخش عمده داده‌های استفاده شده به صورت میدانی، مطالعات اسنادی، پیمایش، مشاهده، مصاحبه با کارشناسان و متخصصین مربوطه و استفاده از جامعه آماری پیشینه تحقیق (قربانی نژاد و علیرضایی (۱۳۹۶) در مقاله بررسی

تأثیر احیای تالاب عینک رشت بر جذب توریست) جمع‌آوری شده است.

بخشی از اطلاعات لازم در تحقیق حاضر می‌بایست به واسطه نظرسنجی از جامعه محلی ساکن حاشیه تالاب عینک احصاء شود، از این رو به دلیل ثابت بودن اکثریت جمعیت و تنوع جنسی و میزان تحصیلات اهالی ساکن در محله‌های اطراف تالاب عینک و همچنین به جهت صرفه‌جویی در منابع و زمان، تصمیم بر آن شد تا از آخرین پرسشنامه و نظرسنجی انجام شده در پژوهش‌های یک سال اخیر استفاده گردد. لذا جامعه آماری مقاله بررسی تأثیر احیای تالاب عینک رشت بر جذب توریست نگارش شده توسط آقایان قربانی نژاد و علیرضایی (۱۳۹۶) مورد بررسی و استفاده قرار گرفت.

پرسشنامه مذکور با هدف شناسایی و ارزش‌یابی نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید تالاب عینک تهیه و توزیع گردید. جامعه مورد بررسی ۱۴۰ نفر بود که بر طبق فرمول کوکران، از ۱۰۲ نفر پرسش به عمل آمد. نحوه پرسش نیز به صورت خوشه‌ای بود. اطلاعات جمعیت شناختی در جدول ۱ مشخص شده است.

جدول (۱). اطلاعات جمعیت شناختی

جنسیت	سن						تحصیلات				سکونت		
	زیر ۱۸ سال	۱۸ تا ۲۵ سال	۲۶ تا ۳۵ سال	۳۶ تا ۵۰ سال	بالای ۵۰ سال	زیر دیپلم	کارانه	کارشناسی ارشد	کارشناسی ارشد	دکتری		پومی	غیر پومی
مرد	۱۸	۲۵	۳۵	۵۰	۵۰	۰	۰	۴،۱	۳۶،۷	۵۷،۱	۲	۶۸،۱	۳۱،۹
زن	۱۸	۲۵	۳۵	۵۰	۵۰	۰	۰	۴،۱	۳۶،۷	۵۷،۱	۲	۶۸،۱	۳۱،۹
مرد	۶۷،۳	۲۲،۷	۰	۲۰،۴	۵۳،۱	۲۶،۵	۰	۰	۴،۱	۳۶،۷	۵۷،۱	۲	۶۸،۱

سؤالات شامل بیان نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدید می‌باشد. در مجموع برای نقاط قوت ۱۰ سؤال، نقاط ضعف ۶

- جلوگیری از ورود مستقیم فاضلاب و پساب‌های صنعتی و شهری به تالاب (۴۹٪).
- معرف بودن و شهره بودن تالاب در جلب افکار عمومی و پروژه‌های مطالعاتی به‌عنوان یک فرصت برای تالاب عینک (۴۹٪).
- فراهم آوردن شرایط مناسب برای فعالیت‌های اقتصادی در منطقه (۴۶.۹٪).

۴- مبانی نظری پژوهش

۴-۱. تالاب

تالاب که در انگلیسی wetland خوانده می‌شود، نام عمومی مکان‌هایی است که آب عامل اصلی تشکیل دهنده محیط زیست آن باشد. متداول‌ترین تعریف، تعریفی است که کنوانسیون جهانی حفاظت از تالاب‌ها (رامسر-۱۹۷۱) ارائه داده است: «مناطق پوشیده از مرداب، باتلاق، لجن‌زار یا آبگیرهای طبیعی و مصنوعی اعم از دائمی یا موقت که در آن آب‌های شور یا شیرین به‌صورت راکد یا جاری یافت می‌شود، از جمله شامل آبگیرهای دریایی که عمق آن‌ها در پائین‌ترین حد جزر از شش متر تجاوز نکند» (باقر زاده کریمی ۱۳۸۷).

۴-۲. احیاء

احیا به معنای زنده کردن اثری تاریخی است که متروک و مهجور شده و یا مورد سوءاستفاده قرار گرفته است. زنده شدن یک اثر تاریخی نخست، مستلزم بازسازی و مرمت کالبدی است؛ اما در قدم بعدی که به‌مراتب مهم‌تر از قدم اول است،

سؤال، برای بیان فرصت‌ها ۴ سؤال و برای بیان تهدیدها ۴ سؤال مطرح شد. در مجموع ۲۴ سؤال از شهروندان پرسیده شد نحوه امتیازدهی به گزینه‌ها نیز به این صورت بود (خیلی زیاد یا کاملاً موافقم امتیاز ۵)، (زیاد یا موافقم امتیاز ۴)، (بی‌نظر امتیاز ۳)، (کم یا مخالفم امتیاز ۲)، (خیلی کم یا کاملاً مخالفم امتیاز ۱) انتخاب شد. با توجه به یافته‌های پژوهش، مشخص شد که شرکت‌کنندگان به چه صورت به سؤالات پاسخ دادند. از طرفی بر اساس نمودارهای تعریف شده برای هر سؤال، اولویت‌بندی و ارائه پیشنهادهایی برای احیای تالاب عینک رشت بر جذب توریست صورت گرفت. در ادامه ۱۰ اولویت اصلی برای موضوع تحقیق مدنظر بوده که به‌قرار زیر است:

- زیباسازی و طراحی تالاب به‌عنوان یک مجموعه توریستی تفریحی و جذب گردشگر از سراسر کشور (۷۹.۶٪).
- توسعه فضاهای سبز و پوشش گیاهی (۶۵.۳٪).
- حضور جوامع محلی پیرامون تالاب با انگیزه مشارکت در اجرای طرح‌های حفاظتی و گردشگری به‌عنوان نقطه قوت (۵۵.۱٪).
- رشد جمعیت و افزایش شهرنشینی و درخواست روزافزون ساخت‌وساز در حومه تالاب به‌عنوان یک تهدید (۵۵.۱٪).
- شناخت ناکافی جوامع محلی از منافع و خدمات بوم‌شناختی تالاب (۵۵.۱٪).
- استفاده از اراضی حریم و پیرامون تالاب برای ایجاد مجتمع‌های توریستی (۵۵.۱٪).
- تشکیل NGO های محلی و فعالیت در جهت اطلاع‌رسانی و مشارکت حفاظتی (۵۱٪).

منوط به حضور انسان و تحقق زندگی در بناست (علوی ۱۳۹۱).

می‌شود. در عین حال سرزندگی و انعطاف‌پذیری بدون برخورداری از ایمنی قابل حصول نیست (پاکزاد ۱۳۳۳، ۳۴۴).

۳-۴. ساماندهی فضایی

۵- پیشینه تحقیق

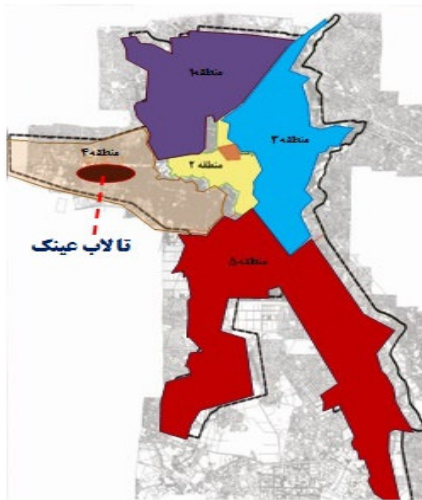
فضاهای شهری مکان‌هایی هستند که به عموم شهروندان تعلق داشته باشند و منحصر به جنبه کالبد فیزیکی نبوده و در حقیقت با حضور انسان و فعالیت اوست که معنا می‌یابد (کاشانی جو، ۱۳۸۹، ص ۶۹). از این رو ساماندهی فضایی به معنای نظم دهی به محیط، در واقع تنظیم چهار عامل؛ فضا، مفهوم، ارتباط و زمان می‌باشد. نظم دهی فضا توسط طراحان و شهر سازان صورت می‌گیرد. نظم فضایی بیان فیزیکی ایده آل‌های منبعث از فرهنگ جمعی یا انفرادی است که خود را از منظر سازی مناطق تا چیدمان فضای داخلی نشان می‌دهد؛ به عبارت دیگر کنترل روابط میان انسان و انسان، انسان و اشیاء، اشیاء و اشیاء است. (راپاپورت، ۱۳۶۶، ۲۰).

با عنایت به اینکه تالاب‌ها از جمله مواهب طبیعی با کارکردهای اکولوژیک و اکو توریسم می‌باشند، تحقیقات و پژوهش‌های متنوعی در این زمینه انجام گرفته است. از این رو با شناخت و توجه به وضعیت کنونی و پتانسیل‌های تالاب عینک و استفاده از تجربیات و یافته‌های نمونه‌های موردی مشابه می‌بایست با مراجعه به تحقیقاتی که صورت گرفته اقدام به الگوبرداری و بهینه‌سازی مراکز تفریحی نمود. در زیر به چندین مورد از این تحقیقات اشاره می‌گردد:

- سودمند (۱۳۹۲) در مقاله بررسی پتانسیل‌های توسعه و تعیین معیارهای طراحی مراکز تفریحی در حاشیه تالاب عینک؛ با ذکر مشخصات و ویژگی‌های این تالاب، به تشریح وضعیت فعلی آن پرداخت و در نهایت با ذکر ارزش‌های اقتصادی و اجتماعی تالاب عینک، راهکارها و پیشنهادهایی برای افزایش قابلیت اقتصادی آن ارائه نمود تا به این طریق این بتواند الگویی جهت برنامه‌ریزی کاربری‌های متنوع و کاربردی در حاشیه تالاب‌ها ارائه دهد.
- قربانی نژاد و علیرضایی (۱۳۹۶) در مقاله بررسی تأثیر احیای تالاب عینک رشت بر جذب توریست با روش تحقیق توصیفی تحلیلی و روش گردآوری اطلاعات به صورت پرسشنامه (۲۴ سؤال) نقاط قوت، ضعف و فرصت‌ها و تهدیدهای پیشروی حفاظت تالاب عینک را مورد بررسی قرار داده و با تحلیل نتایج تحقیق

۴-۴. توقعات موضوعی از لبه آب

رودها و تالاب‌های درون شهری به دلیل دائمی بودن و عبور یا واقع شدن در شهر، نقش عمده‌ای در شکل‌گیری ساختار شهر ایفاء می‌کنند. لذا به طور طبیعی با سطح وسیعی از آب روبرو هستیم که به صورت طبیعی امکانات متنوعی از قبیل ماهیگیری، قایق‌رانی و سایر ورزش‌های آبی را به دست می‌دهند. ترکیب عناصر طبیعی و مصنوع در نقاط مختلف لبه تالاب‌ها در تصویر ذهنی اکثر شهروندان **سرزندگی و شادابی** را در شهر جاری می‌سازد. طبیعی است که فضای خشک را نمی‌توان سرزنده قلمداد کرد، لذا هم‌زمان با سرزندگی، توقع **انعطاف‌پذیری** نیز مطرح

شکل ۱: موقعیت تالاب عینک در شهر رشت (مأخذ: شهر نگار پارسه)

مرداب عینک، تالاب عینک، دریاچه عینک، استخر عینک و سل عینک همگی عناوینی هستند که به پهنه آبی واقع در منطقه ۴ شهرداری رشت که در موازات جاده فومن واقع شده است اطلاق می‌گردد. گرچه عناوین فوق در زبان محاوره کاربرد دارند ولی بر اساس تعریف کنوانسیون تالاب‌ها این پهنه آبی «تالاب» نامیده می‌شود (گزارش فاز اول تالاب عینک، ۱۳۹۵). تالاب عینک با طول تقریبی ۲.۵ کیلومتر و محیط محدوده ۷.۴ کیلومتر مربع در مختصات جغرافیایی بین ۴۹ درجه و ۳۱ دقیقه و ۴۳ تا ۴۹ درجه و ۳۳ دقیقه و ۳۳ ثانیه طول شرقی و ۳۷ درجه و ۱۶ دقیقه و ۱۰ تا ۳۷ درجه و ۱۶ دقیقه و ۲۶ ثانیه عرض شمالی در غرب شهر رشت و در مجاورت محور رشت-فومن (محدوده قانونی شهرداری منطقه ۴) قرار گرفته است. این تالاب بزرگ درون شهری از شرق به تقاطع غیرهمسطح شهدای گمنام، از شمال به بلوار شهید افتخاری، از جنوب به پارک دانشجو و مناطق مسکونی محله ولکس-عینک و از غرب به اراضی بایر و کشاورزی

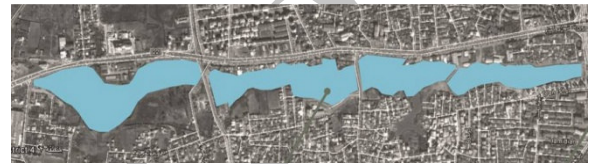
راهکارهای ۱۰ گانه برای حفظ و احیای تالاب عینک رشت ارائه دادند.

- شرکت مهندسی طاهر افراز شمال با کارفرمایی شهرداری رشت، در سال ۱۳۸۷ مطالعات جامعی را در راستای تدوین طرح بازنگری تالاب عینک انجام داده است. این مطالعات شامل ۶ فصل و برنامه‌ریزی کالبدی و تفصیلی مجموعه تالاب عینک می‌باشد.
- دانشگاه آزاد اسلامی واحد لاهیجان به کارفرمایی و سفارش شهرداری رشت پژوهش، مطالعات و راه‌اندازی مرکز آموزش محیط زیست تالاب عینک را در سال ۹۵ انجام داده و گزارش بخش اول آن را با موضوعات منابع آبی، پوشش گیاهی، حیات وحش، اقتصادی اجتماعی ارائه نموده است.

۶- خلاصه ویژگی‌ها و ارزیابی تالاب عینک

منطقه چهار، در آخرین تقسیم‌بندی ۵۵ گانه ی محلات شهر رشت، دارای ۱۱ محله از شهر بوده که یکی از محلات آن به نام محله «عینک» می‌باشد. این محله به دلیل قرار گرفتن در کنار تالابی به همین نام، به این اسم شهرت دارد. مطابق اطلاعات دریافت شده از مرکز آمار ایران در سال ۱۳۹۰- ۲۱۸۴۴ نفر در محله عینک و ولکس ساکن می‌باشند. در واقع ۴٪ از جمعیت کل شهر را شامل می‌شود. تراکم جمعیتی در محله استخر عینک ۳۶۷ نفر در هکتار است. مجموعه تالاب عینک از منابع مختلف شامل جریان‌های آب زیرزمینی، بارندگی و رواناب‌های سطحی از مناطق پیرامونی تغذیه می‌شود. لازم به ذکر است تالاب عینک دارای ۳ محدوده شامل پهنه آبی، حریم تالاب و حوزه نفوذ می‌باشد.

محدود شده است. مساحت این چهار پهنه طبق برداشت مذکور به این شرح است: پهنه آبی شماره یک ۶.۱ هکتار. پهنه آبی شماره دو ۹.۷ هکتار. پهنه آبی شماره سه ۹.۵ هکتار. پهنه آبی شماره چهار ۱۱.۲ هکتار و جمع مساحت این چهار پهنه آبی ۳۶.۵ هکتار می‌باشد (گزارش فاز اول تالاب عینک، ۱۳۹۵).

شکل ۲: تصویر هوایی سایت تالاب عینک در شهر

اکثر اهالی محله مهاجر هستند به طوری که به طور متوسط سابقه سکونت کمتر از ۱۵ سال دارند (راهوند شهر، ۱۳۸۷) نتایج به دست آمده از سرشماری سال ۱۳۸۵ نشان داد که ۳۶۳۸ نفر در این سال به محله استخر عینک مهاجرت کرده‌اند که از این تعداد ۱۹۶۷ نفر مرد و ۱۶۷۱ نفر زن هستند. محدود ۴۸ درصد مهاجرین وارد شده به این محله از دیگر محلات شهر رشت بوده‌اند و در خصوص علت مهاجرت ۸۸.۲ درصد علت اصلی را کار می‌دانند (راهوند شهر، ۱۳۸۹). مردان ساکن در این محله بیشتر کارگر فصلی و روزمزد (امور ساختمانی و ...) هستند. مردان ترک محل اغلب کارگر ساختمانی هستند و مردان گیلک دست‌فروش. سطح عمومی معیشت ضعیف است. خیلی از اهالی تحت پوشش بهزیستی یا کمیته امداد هستند. عدم اشتغال پایدار و درآمد مشکل عمده این خانواده‌هاست (راهوند شهر، ۱۳۸۹).

بر اساس طرح تفصیلی سال ۱۳۹۴، در ضلع شمالی تالاب عینک پس از حریم کمی پهنه آبی و فضای سبز مجاور، غالب

کاربری‌های تعریف شده و تثبیت شده، کاربری پهنه (R) یا پهنه سکونت با ضابطه ساخت دو طبقه بر روی پیلوت می‌باشد. تنها در قسمت شمالی برکه چهارم، پهنه (S221) تحت عنوان گستره گذران اوقات فراغت-خدماتی با غلبه سبز و باز فرا منطقه‌ای پیش‌بینی شده است (لازم به ذکر است در حال حاضر بر روی پهنه فوق، اعیان کارخانه صنایع چوب به صورت منفعل وجود دارد). در ضلع جنوبی تالاب پس از حریم کمی پهنه آبی و فضای سبز مجاور، اغلب کاربری‌ها شامل پهنه‌های (S) یا فعالیت یعنی گستره تجاری-اداری-خدماتی بوده و در لایه دوم با کمی فاصله از تالاب پهنه سکونت پیش‌بینی شده است. در ضلع جنوبی برکه چهارم پهنه (R251) تحت عنوان مسکونی ویژه با ضابطه بلندمرتبه‌سازی وجود دارد. در بخش‌هایی از پهنه دوم و سوم نیز پهنه آموزشی و پژوهشی تثبیت شده قرار گرفته است.

بخش اعظم کارکرد تالاب به طور مستقیم و غیرمستقیم به پراکنش، فراوانی و زیتوده گیاهان بستگی دارد. ماهیت اکوسیستم آبی تالاب‌ها شرایط را برای حضور گیاهان آبی بیشتر فراهم نموده است. در مجموعه چهارگانه تالاب عینک انواع گیاهان بن در آب-گیاهان شناور متصل به بستر-گیاهان شناور آزاد-گیاهان غوطه‌ور در آب-گیاهان حاشیه تالاب مشاهده و ثبت گردید.

شناسایی پرندگان تالاب عینک در زمستان ۱۳۹۵ جهت شناسایی حیات وحش موجود در تالاب انجام شده است. پرندگان مشاهده و ثبت شده تالاب عینک عبارت‌اند از ماهی خورک، کاکایی سرسیاه، سینه‌سرخ، دم جنبانک ابلق، چرخ ریسک سر آبی، چنگر، چنگر نوک سرخ، پلیکان پا خاکستری، بالکان کوچک و بزرگ، اردک سر حنایی،

حواصل ارغوانی، سنقر تالابی، زاغی، بویمار، گنجشک و توکای سیاه می‌باشد (گزارش فاز اول تالاب عینک، ۱۳۹۵).

۷- تبیین بیانیه و استراتژی‌ها

همان‌طور که پیش‌تر بیان شد هدف اصلی این پژوهش احیای زیست‌بوم تالاب عینک از طریق ساماندهی کالبدی و فضایی مجموعه تالاب عینک و فضاهای پیرامونی آن جهت بازآفرینی و تبدیل به محور مطلوب اکو توریسم شهری می‌باشد. لیکن با مشاهده وضع موجود و بررسی‌ها و بازدیدهای میدانی، آلودگی محیط زیستی بستر و اغتشاش بصری لبه‌ها به وضوح قابل مشاهده و لمس است. متأسفانه زیست‌بوم و چهره تالاب درون شهری عینک به مثابه سایر اکوسیستم‌های طبیعی به واسطه مداخله مستقیم و غیرمستقیم انسانی دستخوش تغییرات زیادی شده و این تغییرات نه تنها تعادل اکوسیستم تالاب را از بین برده بلکه باعث پراکندگی و حتی مرگ و میر گیاهان و جانوران آبی و کنار آبی آن شده است. از طرف دیگر وجود سکونت‌گاه‌های غیررسمی و تصرف حریم کمی تالاب و همچنین آلودگی سطح و بستر آب آن موجب شده کمتر سرمایه‌گذاری میل به سرمایه‌گذاری و تخصیص منابع خود در این فضا داشته باشد. لذا ابتدا می‌بایست وضع موجود تالاب شامل بستر، کف، جداره، حوزه نفوذ ساماندهی کالبدی و احیا شود و پس از آن طرح و برنامه‌ای برای ساماندهی فضایی تهیه، تدوین و اجرا گردد. از این رو جهت ساماندهی کالبدی ابتدا نیاز به شناخت عوامل ایجاد و توسعه آلودگی و اغتشاش بصری و سپس ارائه طریق به منظور رفع و اصلاح آن عوامل محیطی می‌باشد.

۷-۱. مشکلات زیست‌محیطی و عوامل تهدیدکننده تالاب عینک

افزایش شتابان جمعیت، رشد فقر، کاهش شاخص‌های زندگی، ازدیاد بیکاری، رشد سکونت‌گاه‌های غیررسمی، آلودگی زیست‌محیطی و عدم پایش و توجه نهادهای ذی‌ربط در بحث نگه‌داری و احیای برکه‌ها، اوضاع نگران‌کننده‌ای را برای تالاب عینک به وجود آورده است. به دلیل پیشروی انسان با ساخت‌وسازهای غیرمجاز و تصرف و تعرض به بستر و حریم کمی تالاب، در نتیجه خاک‌ریزی و تخلیه نخاله‌ها در حریم کمی و بستر تالاب، مساحت برکه‌های آن هر روز کمتر شده و فاضلاب‌ها و زباله‌های خانگی فراوانی درون بستر آن رها می‌شود. پساب کشاورزی و پساب‌های صنعتی (پساب فعالیت‌های کارگاهی و صنعتی حاشیه تالاب) نیز به جریان‌های آبی این تالاب تخلیه می‌شوند. آلودگی روغنی سطح آب به دلیل تخلیه فرآورده‌های نفتی توسط تعمیرگاه‌های ماشین، نمونه دیگری از عوامل تهدیدکننده تالاب می‌باشد. در برکه‌های دوم، سوم و چهارم، خروجی‌های آب تالاب برای مصارف کشاورزی و زمین‌های تحت کشت، بدون نظارت و برنامه‌ریزی مناسب موجب هدررفت و تخلیه آب و کاهش سطح آن در برکه‌های مذکور شده است. مهم‌ترین عامل تهدیدکننده‌ای که هم‌اکنون هم برخی از برکه‌های تالاب با آن مواجه هستند، حضور گیاه مهاجم سنبل آبی و آزولا می‌باشد. سنبل آبی در سال ۱۳۹۰ برای اولین بار در مرداب عینک رشت مشاهده و در مدت کوتاه ورود سنبل آبی به زیستگاه‌های آبی، این گیاه هرز سبب نابودی گیاهان بومی اکوسیستم‌های آبی همانند نی (*Phragmites australis*) و لویی (*Typha latifolia*) شده است. بعلاوه شواهد نشان می‌دهد که سنبل

آبی سبب نابودی کامل ماهی و جانوران آبی می‌شود. کاهش کیفیت آب، کاهش اکسیژن آب و جلوگیری از ورود نور و اکسیژن به درون و سطح آب، تکثیر بیش از حد، محدود کردن استفاده از امکانات تفریحی (ماهیگیری و قایقرانی) از جمله دیگر دلایل مبارزه با این گیاه مهاجم غیربومی می‌باشد.

۲-۲. اقدامات لازم جهت ساماندهی کالبدی و احیای تالاب عینک

همان‌طور که در قسمت اهداف پژوهش بیان شد، نیاز به ساماندهی مجموعه تالاب عینک با رویکرد اکوسیستمی می‌باشد. املاک موجود در حریم کمی می‌بایست توسط شهرداری نقشه‌برداری و احصاء شوند، برای آن‌ها شناسنامه ملکی تشکیل شود و جهت تعیین تکلیف به کمیسیون ماده صد قانون شهرداری‌ها ارجاع شوند. حاکمیت می‌بایست بودجه ویژه‌ای برای تملک عرصه و حتی اعیان املاک متصرف به تالاب در نظر بگیرد یا به مالکین آن‌ها ملک یا زمین معوض با شرایط ویژه (بسته‌های تشویقی) پیشنهاد کند تا بتوان حریم کمی را آزادسازی نمود. طرح و برنامه‌ای برای کنترل و جلوگیری از تغییر غیرمجاز کاربری اراضی در پیرامون تالاب باید تدوین و ابلاغ شود. راهکار مؤثر دیگر برای حفاظت و صیانت از تالاب، افزایش سطح آگاهی عمومی و جامعه محلی از ارزش‌های تالاب و تهدیداتی است که متوجه تالاب است، نقش مهمی که تالاب در تأمین معاش و زندگی جوامع محلی ایفا می‌کند و بالاخره چگونگی تأثیر فعالیت‌های انسانی بر عملکرد تالاب باید اطلاع‌رسانی و آموزش داده شود.

تالاب عینک با عدم مدیریت آب (عدم تخصیص حقیقه، برداشت غیرمجاز از منابع آب، کاهش کیفیت آب)

مواجه می‌باشد. در خصوص تأمین حقیقه و پایش و کنترل میزان خروجی و برداشت آب، شرکت سهامی آب منطقه‌ای گیلان باید دست به کار شود و تمهید لازم را به منظور پایش جریان‌های ورودی، کنترل حجم آب برداشت شده و جلوگیری از برداشت غیرمجاز آب از بستر تالاب اجرا نماید. مدیریت آبفای شهری می‌بایست برنامه و طرح ویژه‌ای را برای جمع‌آوری فاضلاب ساکنین و مغازه‌داران حاشیه تالاب عینک تدوین نماید. در این زمینه مجموعه مدیریت شهری و امور آب و فاضلاب می‌توانند با ارائه یک طرح یا برنامه اجرایی کامل اقدام به اخذ بودجه نمایند و طی برنامه زمان‌بندی شده نسبت به جمع‌آوری فاضلاب‌های سرریز و انتقال به شبکه فاضلاب شهری اقدام کنند. برخی از منابع تالاب از جمله ماهی و سایر جانوران آبی و کنار آبی در اثر حضور گونه‌های مهاجم و نامناسب بودن روش‌ها و امکانات مدیریتی برای محافظت از آن‌ها بشدت آسیب‌دیده‌اند. از این رو برای مبارزه و کنترل گیاه سنبل آبی و آزولا نیز چندین روش وجود دارد که باید هر کدام از این روش‌ها بر اساس میزان آلودگی به سنبل آبی، آب‌وهوای منطقه، نزدیکی محل سکونت انسان و شرایط زیست‌محیطی انتخاب شود. هر کدام از این روش‌ها معایب و مزایایی دارند که می‌توانند به تنهایی یا ترکیبی استفاده شوند.

۲-۳. ساماندهی فضایی تالاب عینک

لازمه برنامه‌ریزی و تشریح طرح برای ساماندهی فضایی تالاب عینک تعیین اهداف طرح مدنظر می‌باشد. برای تعیین اهداف نیز ابتدا باید جامعه هدف مشخص و تبیین شود. در ارتباط با موضوع تالاب عینک دو نوع جامعه هدف داریم. اولین جامعه هدف مردم محلی هستند که نیازشان صید ماهیان، شکار و صید

پرندگان، کشاورزی و در نهایت منتفع شدن از اجرای طرح‌های اقتصادی به عنوان ذی‌نفعان پروژه می‌باشد. دومین جامعه هدف حاکمیت است که با توجه به ماهیت چندبخشی تالاب، شامل ارگان‌های دولتی همچون شهرداری، شرکت سهامی آب منطقه‌ای، سازمان حفاظت از محیط زیست، شرکت آب و فاضلاب، شیلات، جهاد کشاورزی و سایر ارگان‌های ذی‌ربط و ذی‌نفع می‌شود. هدف یا اهداف حاکمیت در مرحله اول باید ساماندهی، احیاء و حفاظت از اکوسیستم تالاب و در مرحله دوم حمایت از مردم محلی با توجه به ظرفیت‌های اکولوژیکی و اقتصادی تالاب با محوریت توسعه پایدار باشد؛ زیرا اگر اکوسیستم حفظ شود قابلیت بهره‌برداری عاقلانه و عادلانه محیا می‌شود. لذا پیشنهاد می‌گردد جهت تدوین طرح از رویکرد راهبردی مشارکتی و رویکرد اکوسیستمی استفاده شود، زیرا مشارکت ذی‌نفعان و جوامع محلی پایداری طرح و برنامه را تضمین کرده و می‌تواند پشتیبان اجرا و بقای آن باشد. از طرف دیگر وجود رویکرد اکوسیستمی برای حفاظت از منابع زیستی و بهره‌برداری خردمندانه و متعادل با توجه به چارچوب کنوانسیون رامسر لازم و ضروری می‌باشد. برای تدوین برنامه می‌بایست ارزش‌ها و پتانسیل‌های تالاب و همچنین نقاط و قوت و ضعف آن و همچنین ظرفیت و توانایی نهادها و گروه‌های اصلی ذی‌ربط به‌خوبی شناسایی و مورد توجه قرار گیرد. خوشبختانه در این خصوص اطلاعات جامع و مفیدی در اسناد و آرشیو شهرداری مربوط به تالاب عینک وجود دارد. اطلاعاتی که با مشارکت متخصصین و فعالین بخش خصوصی و سمن‌ها در ادوار مختلف احصاء شده و حتی نظرسنجی و پرسش و پاسخ‌هایی که از جامعه محلی حاشیه تالاب به‌دست آمده نیز موجود می‌باشد. آنچه در این محدوده شهری حائز اهمیت می‌باشد، توجه به عواملی است که تعریف

اکو توریسم شهری در آن را از بعد اجتماعی و اقتصادی توجیه‌پذیر می‌نماید، عوامل و ویژگی‌هایی منحصر به فرد مانند:

- وسعت استخر طبیعی با عرض و عمق آن معادل ۳۶.۵ هکتار.
- قرارگیری محدوده مورد مطالعه در درون بافت شهری (تالاب درون شهری).
- قرارگیری تالاب در بافت منطقه‌ای که در آن سایر اراضی و عوارض طبیعی مانند باغ سالار مشکات، تالاب ۱۴ هکتاری، بوستان مفاخر نیز وجود دارد و با اتصال این پهنه‌ها باهم می‌توان یک مسیر سبز گردشگری ایجاد نمود.
- توجه به اینکه شهر رشت به‌عنوان مهم‌ترین شهر استان و حتی منطقه شمال ایران فاقد هرگونه مرکز تفریحی - توریستی تعریف شده می‌باشد و احیاء و توسعه این فضا می‌تواند نقش مؤثری در رونق (اقتصادی، فرهنگی) جامعه محلی و شهر داشته و به‌عنوان یک پایانه تفریحی و توریستی برای مسافران در سطح استان عمل نماید.
- قرارگیری مجموعه تالاب عینک در محدوده طرح بازآفرینی شهر رشت. (پلشیر ۱۳۹۶-۱۳۹۵).

این ویژگی‌ها باعث می‌گردد، تا در طراحی و ساماندهی فضایی این مجموعه به این خصوصیات توجه خاص گردد و بتوان استقرار عملکردهای متناسب با محیط در این محدوده در ترکیبی با طراحی محوطه‌های پیرامون آن‌ها یک مجموعه تفریحی، خدماتی، اقامتی را در سطح محلی، منطقه‌ای و حتی ملی با اهداف زیر طراحی نمود:

همچنین اشاره شده در سند بازآفرینی شهر رشت به صورت لکه‌گذاری شده و در قالب چهار نوع خدمات زیربنایی، روبنایی، ظرفیت‌سازی و ابزارسازی به شرح زیر می‌باشد.

۷-۴-۱. طرح و پروژه‌های زیربنایی

خدمات و پروژه‌هایی نظیر ایجاد و اصلاح شبکه جمع‌آوری فاضلاب، اصلاح شبکه معابر که بخش اعظمی از آن نیاز به همکاری و کمک سایر ارگان‌های ذی‌ربط و حتی بودجه دولتی دارد.

شکل ۳: لکه‌گذاری پروژه‌های زیربنایی

۷-۴-۲. طرح و پروژه‌های روبنایی

خدمات و پروژه‌هایی نظیر احداث و ایجاد فضای مکت، مسیر دوچرخه‌سواری و پیاده‌رو، احداث پیست بین‌المللی قایقرانی، ایجاد پارک محله‌ای و غیره در قالب بسته‌های سرمایه‌گذاری. البته تمامی پروژه‌های می‌بایست پیوست زیست‌محیطی به منظور عدم تداخل و آسیب به پهنه آبی و جانوران آبی را داشته باشند.

- تبدیل منطقه اطراف تالاب به یک مرکز بزرگ سیاحتی- تفریحی و فرهنگی در مقیاس منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای.
- تبدیل منطقه چهار شهرداری به عنوان منطقه محرک توسعه در شهر رشت.
- فراهم نمودن زمینه لازم جهت دستیابی شهر رشت به شاخص‌های مطلوب شهر سالم و شهر خلاق خوراک.
- ایجاد انگیزه در مقیاس ملی جهت سرمایه‌گذاری‌های فرهنگی- ورزشی و تفریحی در منطقه عینک.
- کمک به افزایش درآمد شهر از طریق جذب گردشگر.
- کاستن از هجوم شهروندان به محدوده مرکزی شهر به خاطر کمبود جاذبه‌های گردشگری.
- درآمدزایی و توانمندسازی مردم محلی از طریق توسعه اکو توریسم شهری.
- آموزش و ایجاد ارتباط قوی‌تر و سودمند اهالی.
- حراست فیزیکی مستقیم و احیای زیست‌بوم تالاب با نظارت محلی.
- معرفی منابع طبیعی به عنوان منبع درآمدزا برای بومیان و در نتیجه محافظت آنان از این موهبت.
- عدم ایجاد آشفته‌گی در توالی و مزاحمت و تخریب اکولوژیک (پلشیر ۱۳۹۶-۱۳۹۵).

۷-۴. پروژه و برنامه‌های پیشنهادی

با توجه به جمیع موارد بیان‌شده، برخی از پروژه‌ها و طرح‌های مدنظر (محدوده تالاب عینک) پیشنهادی در این پژوهش و

پروژه‌های محرک توسعه در قالب ابزارسازی در نقشه زیر لکه گذاری شده است.

شکل ۳: لکه گذاری پروژه های ابزارسازی

۸- نتیجه گیری

الگوی طراحی، در طرح پیشنهادی مبتنی بر نقش مشارکت مردم و البته باهدف حفظ اکوسیستم موجود و حتی در حالت بهینه ارتقاء آن است. لحاظ نمودن نظرات، اندیشه‌ها و بخصوص منافع افراد و گروه‌های ذی‌ربط بیانگر میزان اهمیت مدیریت شهری به دموکراسی و انتفاع مردم از طرح و پروژه‌های این چنینی می‌باشد. از طرف دیگر، نباید بی‌گدار به آب زد و باید منابع به‌درستی شناسایی و مصرف شوند. زیرا اگر تالاب و زیست‌بوم آن نباشد بالطبع عرصه و فضایی هم برای اجرای طرح و حصول منافع اقتصادی وجود نخواهد داشت. این طرح برای تکامل، نیاز به همراهی بخش خصوصی و مشارکت در امور عمرانی داشته و جذب سرمایه‌گذار در فرآیند اجرایی آن نیازمند بسترسازی است. طرح و برنامه‌های محرک توسعه، سبک، ارزان، کوتاه‌مدت و تأثیرگذار بوده و تعریف آن‌ها در قالب پروژه‌های بهسازی، نوسازی و بازسازی می‌تواند بستر ساز مناسبی برای جذب سرمایه‌گذار باشد.

شکل ۴: لکه گذاری پروژه های روبنایی

۷-۴-۳. طرح و پروژه‌های ظرفیت‌سازی

در اکثر متون تخصصی، ظرفیت‌سازی به معنای افزایش قابلیت و توانایی اشخاص، اجتماعات محلی و یا نهادها در انجام مؤثر، کارآمد و پایدار عملکردهایشان تعریف می‌شود (محمدی، علیرضا، ۱۳۸۸). از این رو برخی از طرح‌ها و پروژه‌های محرک توسعه در قالب ظرفیت‌سازی در نقشه زیر لکه گذاری شده است.

شکل ۳: لکه گذاری پروژه های ظرفیت سازی

۷-۴-۴. طرح و پروژه‌های ابزارسازی

مدیریت شهری و نهادهای ذی‌ربط می‌بایست بستری را فراهم آورند تا استعدادها و قابلیت‌های جوامع محلی به فراخور زمان و نیازهای جامعه بتوانند در آن محیط نمود یابد و شکوفا شود. یعنی نهادهای عمومی نقش کاتالیزور و تسهیل‌گر را داشته باشند برای مشارکت مردم و بخش خصوصی (مجتبی رفیعیان و همکاران، ۱۳۹۲). از این رو برخی از طرح‌ها و

۹- منابع و مأخذ

۹. شرکت مهندسی طاهر افراز شمال با کارفرمایی شهرداری رشت. ۱۳۸۷.
۱۰. شم آبادی، ابوالقاسم. ۱۳۹۳. مقاله‌ای کامل در مورد تالاب. نشر حقوقی عدلیه.
<http://www.pazhoreshkade.ir>
دسترسی در (۱۳۹۷/۰۵/۱۵).
۱۱. علوی، سید مازیار. ۱۳۹۱. نگاهی به نظریه های احیاء آثار تاریخی. پایگاه گفتمانی تحلیلی امید.
<http://www.ommid.com/fa/pages/?cid=5432>
دسترسی در (۱۳۹۷/۰۵/۱۶).
۱۲. قدوسی، محمدحسین. تالاب چیست؟
<http://vista.ir/article/281421>-تالاب- چیست؟
دسترسی در (۱۳۹۷/۰۵/۱۵).
۱۳. قربانی، حشمت. ۱۳۹۴. هفته‌نامه سیروان، شماره ۸۷۲، سال هفدهم.
<http://pji09.blogfa.com/post/85>
دسترسی در (۱۳۹۷/۰۵/۱۳).
۱۴. قربانی نژاد، کیمین و مهدی علیرضایی. ۱۳۹۶. بررسی تأثیر احیای تالاب عینک رشت بر جذب توریست. دومین کنفرانس بین‌المللی مهندسی عمران، معماری و مدیریت بحران.
۱۵. قهرودی تاله، زهرا. ۱۳۹۵. تالاب‌های کوچک را دریابیم. خبرگزاری خبر آنلاین.
<https://www.khabaronline.ir/detail/623735/weblog/gahrudi>
دسترسی در (۱۳۹۷/۰۵/۱۲).
۱. اسدالهی، زهرا و افشین دانه‌کار. ۱۳۸۸. مدیریت پایدار اکوسیستم مینا در تالاب‌ها. همایش ملی انسان، محیط زیست و توسعه پایدار.
۲. باقرزاده کریمی، مسعود. ۱۳۸۷. معرفی تالاب و ارزشهای آن.
<http://www.iranwetland.blogfa.com/post/3>
دسترسی در (۱۳۹۷/۰۵/۱۶).
۳. پاکزاد، جهان‌شاه. ۱۳۹۳. راهنمای طراحی فضاهای شهری در ایران، تهران، انتشارات شهیدی.
۴. خسروآبادی، رضا. ۱۳۸۸. تحلیل فضای شهری (ویرایش اول). جزوه درسی گروه معماری، دانشگاه آزاد نفت.
۵. دانشگاه آزاد اسلامی واحد لاهیجان به کارفرمایی و سفارش شهرداری رشت. ۱۳۹۵. پژوهش، مطالعات و راه‌اندازی مرکز آموزش محیط زیست تالاب عینک. گزارش فاز اول.
۶. راپاپورت، ایموس. ۱۳۶۶. منشأ فرهنگی مجتمع‌های زیستی، ترجمه رضیه رضازاده، جهاد دانشگاهی دانشگاه علم و صنعت ایران، تهران.
۷. رفیعیان، مجتبی، زهرا خدائی و هاشم داداش پور. ۱۳۹۲. ظرفیت‌سازی اجتماعات محلی به‌منابهی رویکردی در توانمندسازی نهادهای اجتماعی. فصلنامه جامعه‌شناسی نهادهای اجتماعی.
۸. سودمند، سحرناز. ۱۳۹۲. بررسی پتانسیل‌های توسعه و تعیین معیارهای طراحی مراکز تفریحی در حاشیه تالاب‌ها: مطالعه موردی تالاب عینک. اولین همایش ملی حفاظت از تالاب‌ها و اکوسیستم‌های آبی.

۱۶. کاشانی جو، خشایار «بازشناخت رویکردهای نظریه به فضاهای عمومی شهری» مجله هویت شهر. ۱۳۸۹، سال چهارم، شماره ۶: صفحه ۹۶.
۱۷. محمدی، علیرضا. ۱۳۸۸. ظرفیت‌سازی اجتماع‌محور: پشتوانه ساماندهی سکونت‌گاه‌های غیررسمی. مجله هفت شهر، شماره ۳۰-۲۹.
۱۸. مرشدی، بهزاد. ۱۳۸۹. تالاب‌های ایران در حال نابودی. سایت خبری محیط زیست
۱۹. موزر، مایک. ۲۰۱۱. گامی به سوی شکل‌گیری مجمع‌مدیران پروژه‌های تالابی.

Abstract

Wetlands, in their actual sense, are ecosystems that play the most prominent role in livelihood and development of human societies, yet they are severely threatened through human activities. It is due to the presence of wetlands' valuable and fertile soil as well as the vulnerability of their water resources, resulting from human activities in upstream and wetland margin (Moser, 2011, p. 12). Eynak lagoon is not excluded from this fact and subjected to the problems that other wetlands suffer from. Therefore, integrated urban management requires emerging methods through which the future of wetlands and those who depend on the wetlands can be survived immediately. Addressing the problems and challenges of wetlands' protection and revival needs to intersectoral and ecosystemic approaches. Thus, present study using descriptive-analytical methodology and data collection method including library and field aims to protect and revive Eynak Lagoon through improving the management of Eynak lagoon, its cleansing, maintaining and monitoring, removing the occupancies of lagoon's quantitative and qualitative margin, and establishing the facilities and equipment of urban tourism and the prosperity of urban ecotourism.

Keywords: Eynak Lagoon, Physical Organization, Spatial Organization, Revival, Urban Management.